

VENE KEELE LIHTSUSTATUD AINEKAVA PÕHIKOOIILE

1. Õppe- ja kasvatus eesmärgid

Vene keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, pöörates erilist tähelepanu kõnest arusaamise kujundamisele.

Vene keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida;
- 2) osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 3) loeb, jälgib jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) omandab elementaarse ülevaate vene keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt vene keele sõnade muutevorme vastavalt käändkonnale või tegevuse aspektile, kasutab käändevorme koos eessõnadega ja eesliidetega pöördevorme eri tähenduses, saab aru sõnade otsesest ja sõnavormide ning lausete pragmaatilisest tähendusest oma kogemuste piires;
- 7) kasutab vene keelt õpitegevuses ja igapäevases elus;
- 8) suudab oma tegevust kõne abil kavandada, kommenteerida ning hinnata, oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele reguleerida;
- 9) tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 10) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike praktiliselt, omab elementaarset ülevaadet vene kirjandusest ja teab nimetada mõnda kirjanikku;
- 11) tunneb ja jälgib üldinimlikke kõlbelisi arusaamu oma võimete kohaselt, valdab vastavat tavasõnavara.

2. Õppeaine kirjeldus

Emakeelel on intellektipuudega lapse arengus keskne roll. Keel on suhtlemise ja tunnetustegevuse vahend. Keele abil kavandatakse ja reguleeritakse nii oma kui ka teiste tegevust. Vene keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel ning rahvuskultuuri omandamisel.

Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õpivad lapsed, kelle kõne on alaarenenud. Tunnetustegevuse piiratus tõttu ei vasta eakohasele normile ei kõneloome ega suulise kõne või kirjaliku teksti keeleüksuste tajumise pragmaatika ja semantika. Kõikide keeletasandite üksused (lausemallid, sõnavara, sõnavormid, sõnakoostis, morfoloogia, foneetika/fonoloogia) on omandatud kas puudulikult või moonutatult. Enim ilmnevad puudujäägid kõrgematel keeletasanditel nagu sidusteksti mõtestamine ja tekstiloome.

Emakeele õppimine on lihtsustatud õppekavas korrigeeriva suunitlusega. Selle eesmärk on arendada kõnefunktsioone ning vähendada õppija kõne arengu mahajäämust eakaaslastest. Vene keele abil korrigeeritakse õpilase üldist arengut: keele kaudu teadlikustab õpilane oma õpitoimingud; kõne osalusel arenevad psühhomotoorika, kõrgemad psüühilised protsessid, tunde- ja tahtevald ning teised isiksuse omadused. Samas tuleb arvestada, et lihtsustatud õppekava alusel õppija suudab mõista ja sõnastada vaid seda, mis on tema jaoks oluline, mida ta on ise märganud, kogenud ja endale teadvustanud. Õppetöös tuleb seega lihtsustatud õppekava alusel õppija puhul lähtuda ümbritseva keskkonna tajumisest ja õppija tegevustest.

Vene keelel kui õppeainel on põhikooli lihtsustatud õppekava ainete hulgas eriline koht. Keel on esmalt õppimise objekt (keeleüksuste ja nende tähenduse omandamine, kõne kuulamine, mõistmine, kõnelemine, lugema ja kirjutama õppimine), teisalt aga ka teadmiste hankimise, õpitegevuse kavandamise ja reguleerimise vahend.

Vene keele õppimine lihtsustatud õppekava alusel on praktilise suunitlusega, esikohal praktiline harjutamine. Iga uus oskus omandatakse etapiti osaoskuste kaupa. Mõistmine eeldab keeleüksuse äratundmist, selle õigsuse määramist ja seostamist objektide ning tegevustega. Iseseisev kasutamine eeldab aga keeleüksuste ebateadlikku või teadlikku moodustamist (nt sõnavorm, lause, tekst) ja rakendamist (nt sõnavormi viimine lausesse või sõnaühendisse, lause viimine konteksti). Keeleteooriaga tegelevad õpilased minimaalselt, tutvudes vaid peamiste terminite ning mõningate keelereeglitega.

Praktilise kõnearenduse keskseks üksuseks on lause (suulises kõnes lausung), mis ühtlasi võib olla minimaalne ütlus (mõtestatud väljend). Lausest liigutakse õpitakse analüüsima ja koostama lauset madalamate tasandite keeleüksustest (sõnad, sõnavormid) ja analüüsima ja koostama sidusat teksti.

Õppimine toimub lausemallide kaupa.

3. Õppetöö rõhuasetused

Õppetöö rõhuasetused 1.–2. klassis

Emakeele õpe 1.–2. klassis koosneb aabitsaeelsest, aabitsa- ja aabitsajärgsest perioodist.

Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena ning mõista ja sooritada õpiülesandeid.

Lihtsustatud õppekava vajava lapse tunnetustegevus toetub 1.–2. klassis valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal. Tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos ebatäpne või osaliselt puudu. Tegevusega kaasnev privaatkõne on kasin või ei ilmne üldse.

Kooli jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajutud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlauseid. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema tähendusega sõnu ning nende grammatilisi seoseid lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õppekava vajav 1.–2. klassi laps suudab tõenäoliselt hoida kolme- või neljasõnalist lausungit.

Kõne alaaengust ja tegevusele kaasneva kõne puudulikkusest tuleneb vajadus reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust.

1.–2. klassi õpilastele on iseloomulikud impulsiivsed, äärmuslikud, negatiivsed, harvem positiivsed emotsioonid ja ebastabiilsed tunded. Väiksemal osal lastest ilmneb emotsioonide inertsus. Esialgu ei kontrolli õpilased oma emotsioone, mis väljendavad reaktsiooni keskkonnale ning oma primitiivsetele tarvetele. Ka enesehinnang on otseses seoses õpetaja, vanemate ja kaaslaste suhtumisega.

Tundevalla kujunemine ennetab kognitiivset arengut. Ilmnevad soovid rahuliku ja sõbraliku keskkonna ning positiivse suhtumise (sh füüsilise kontakti) järele.

Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevalla arenematus tingib vajaduse mõjutada õpiülesannetega eelkõige esimese ajuploki (ajutüvi, koorealused moodustised) ning parema poolkera koore aktiivsust ja talitluslikku arengut. Eelistatud on praktiline või materialiseeritud tegevus ning tajuprotsesside suunamine; protsess ja tulemus seostatakse kõnega.

Õpitakse kõnet kuulama, tajutavaid objekte ja nähtusi jälgima, vaatlema ja võrdlema ning erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis. Oskustest on peamised tuumlausete (baaslausete) ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.

Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides, eeskuju järgi ning orienteeruda oma kehas ja lähimas aegruumis. Omandatud toiminguid ajendatakse ja kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete tegemine ning lühitekstide interpreteerimine on valdavalt õpetaja pädevuses.

Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama. Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse näitvahenditele, õpitavad toimingud materialiseeritakse, kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboloid, graafilisi orientiire.

Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetseid positiivseid hinnanguid. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestatakse õpilaste kõnemõistmise taset. Õpilaste ajutegevuse aktiveerimiseks kasutatakse võimalikult sageli sensomotoorseid ülesandeid. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle eesmärki (... kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht).

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

Emakeeleõpetuse peamine eesmärk on soodustada olulisi arengulisi muutusi õpilaste tunnetuslikus-kõnelises tegevuses.

Õpilase ajutegevus on täiustunud. Kasvab analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hägusaid mälukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslikpraktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.

Õpilase analüütilis-süntheetilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamisning üldistamisoskust.

Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nende vahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.

Kasvab oluliselt kõne mõju käitumisele ja tunnetustegevusele (sh tegevuse reguleerimisele). Kõne abil ammutatakse varemomandatud teadmisi mälust sihipäraselt; luuakse rohkem uusi mõtestatud seoseid (sõnaühendite, tekstisidusate lausete mõistmine ja kasutamine); hangitakse uut teavet; suunatakse tunnetusprotsesse (tajumise suunamine, materjali seostamine mälus, mõtlemisoperatsioonide sooritamine); kommenteeritakse, kavandatakse ja kontrollitakse oma tegevust.

Õpilane õpib oma tegevuse protsessi kommenteerima. Esialgu toimub see väliskõnes (endale suunatud privaatkõne), seejärel sosinkõnes, mis hiljem läheb üle sisekõneks. Sisekõnes lõimuvad keeleüksuste tähendused kujutlustega, kuid 3.–5. klassi õpilased rakendavad sisekõnet esialgu hargnenult ning piiratult, mis aeglustab õpitegevuse tempot.

Tunnetuslik-kõneline tegevus, mis toimub õpilase lähimas arengutsoonis (potentsiaalses arenguvallas), valmistab õpilasi ette 6.–7. klassis õppimiseks (loodusõpetus, ajalugu, inimeseõpetus jm) ning elementaarsete keeleteadmiste omandamiseks.

Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Mõlema oskuse jaoks on oluline automatiseerida esmalt häälikanalüüsi (häälikute olemasolu, häälikute järg; kirjutamisel häälimine, lugemisel veerimine) ja seejärel ka foneemanalüüsi (häälikurühmade äratundmine, häälikupikkuse kui kõnetakti vältele osutaja äratundmine lugemisel ja määramine kirjutamisel võrdleva hääldamise alusel).

Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks on vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, analüüsietappide tulemuste visualiseerimine).

Õpetamisel on tähelepanu keskmes häälimise ja võrdleva hääldamise oskuste arendamine. Eesmärgiks on, et õpilased suudaksid nimetatud operatsioone sisekõnele toetudes sooritada, tempot kirjutamisega kohandada ja lugemisoskuse arenguks tõsta. Nimetatud operatsioonide sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on otseselt seotud lugemistehnika ja õigekirja omandamisega. Häälimist ning võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.

Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest.

Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades.

Teksti esmasele lugemisele ja pedagoogi suunavatele kommentaaridele järgneb sündmuse puhul stseenide järjestuse, kirjelduse puhul tunnuste ja omaduste valdkondade teadvustamine. Korduval lõikude kaupa lugemisel suunatakse õpilasi mõistma lausete tähendust ja lausetevahelisi seoseid, tuletama tekstis puuduvat teavet, märkama mõistmiseks olulisi keeleüksusi (sõnu, sõnaühendeid, osalauseid), kirjeldama tekkivaid kujutlusi.

Tekstis orienteerumist arendavad valiklugemise ülesanded (esalt lõikude ja seejärel kogu teksti ulatuses). Valiklugemise ülesanded on suunatud lühikese sisukokkuvõtte ning ilukirjandusliku teksti puhul ka varjatud teabe sõnastamisele. Õpilaste väljendust täiendatakse ja konkretiseeritakse.

Tekstis esinevat otsekõnet analüüsitakse õpetaja suunamisel. Dialoogi analüüsidest saavad õpilased saadud teadmisi ka ise suhtlemise reguleerimiseks rakendada. Harjutatakse väljendite valikut sõltuvalt suhtlemissituatsioonist, käitumisaktide hindamist, konfliktide reguleerimist soodustavate ütluste kasutamist.

Alustatakse teksti kohta küsimuste moodustamise ja kaaslastele esitamise õpetamist.

Jutustamises eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloomes) ja jutustamine oma kogemusest.

Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloomes õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.

Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel tuleb muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka küsisõnad).

Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on tuumlause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses; tuumlausete ühendamine ja sisestamine, et mõista ja moodustada koondlauseid, laiendatud lihtlauseid ning lihtsamate seostega kaheosalisi lihtlauseid.

Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.

Keeleüksuste tähenduse selgitamine, täpsustamine ja täiendamine toetub rühmitamisoskusele ja teadmiste rühma kuuluvatest objektidest, sündmustest, nähtustest, tunnustest.

Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis.

Liitsõnade ja tuletiste tähenduse mõistmiseks on oluline uute allrühmade moodustamiseks vajalike spetsiifiliste tunnuste teadvustamine (loom – rohusööja, inimene – tööline – kaevur). Võrdluste ja metafoorsete väljendite tähenduse seletamine eeldab ühistele tunnustele osutamist (tuli / päike küpsetab, seisab postina / liikumatult).

Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult.

Tähelepanu pööratakse lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele. Kirjalikult esitatud töökorralduse täitmist saab nõuda juhul, kui töövõte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.

Raskusastme varieerimiseks muudetakse materjali keerukust, pedagoogi osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet ja/või abivahendeid

Õppetöö rõhuasetused 6. -7. klassis

6.–7. klassis on keskne eesmärk soodustada juhtiva ajupoolkera (valdavalt vasaku) analüütilise tegevuse (sh kõnepiirkondade) arengut.

Kujundilises tunnetustegevuses kasvab märgatavalt verbaalse teabe osakaal, mis võimaldab tekstidest hangitud teabe põhjal luua uusi kujutlusi, mõista põhjus-tagajärgseid.

Õpilaste verbaalsed mehhanismid ei ole veel iseseisvaks õpitegevuseks piisavad. Varasemaga võrreldes rohkem kasutatakse hargnenud korraldusi ning variatiivseid skemaatilisi vahendeid, suunatakse õpilasi abivahendeid ja töövõtteid valima, töövõtete eesmärke ja töösamme sõnastama.

Uue oskuse omandamisel nõutakse õpilastelt toimingut kaasnevat kommenteerimist ja enesekontrolli sooritamiseks harjutamise käigus protsessile järgnevat kirjeldamist. Oluliseks peetakse oskust esitada koostegevuses kaaslastele soovitusi, leida ja parandada eksimusi. Töövõtete mehaanilist sooritamist aitab vältida sõnastuse varieerimine ja hoidumine reeglitest praktilise tegevuse toeta.

Sõnavara mahu suurenemine, sõnatähenduste täpsustumine, uute semantiliste seoste loomine sõnade vahel tõstab keelekasutuse osakaalu tunnetustegevuses. Õpetamisel pööratakse 6.– 7. klassis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õpitakse leidma tekstist tundmatu tähendusega sõnu ja tuletama nende tähendust konteksti põhjal, märkama ja parandama semantilisi eksimusi sõnaühendites ja lausetes. Sõnaühendite moodustamisel on oluline seostada ühte sõna võimalikult paljude teistega.

Eesmärk on harjutada uue teksti ladusat häälega lugemist. Lugemiskiiruse reguleerimisel lähtutakse iga õpilase suulise kõne tempost. Alustatakse lihtsate tekstilõikude vaikset ülesandega lugemise (s.o teabe otsimine) õppimist.

Korduval häälega lugemisel püütakse jõuda elementaarse ilmekuseni, mis suures osas sõltub lapse oma kõne ilmekusest ja teksti eelneva analüüsi tulemustest.

6.–7. klassis on tekstikäsitluse eesmärkideks eri mõistmisstrateegiade kasutamine ja ümberjutustuse variantide harjutamine. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Harjutatakse ülesannete esitamist kaasõpilastele.

Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine vajab veel õpetaja parafraseerimist, st kokkuvõtlikku sõnastamist.

Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks.

Alustatakse kirjaliku ümberjutustuse õpetamist, mis esialgu vajab detailset etappide kaupa suunamist. Kirjutatud tekst loob järeltöövõimalused sisu ja sõnastuse puudujääkide leidmiseks ning parandamiseks.

Praktilises lauseõpetuses tegeldakse lausete ühendamise, sisestamise ja laiendamisega. Kaheosaliste liitlausete mõistmist ja moodustamist harjutatakse mallide kaupa, lähtudes nende grammatilisest tähendusest.

Kõnearenduse seisukohalt peetakse oluliseks, et õppija oskaks muuta lause kontekstisidusaks. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele.

Harjutusmaterjali koostamisel lõimitakse keeleõpetust teiste õppeainetega, st kasutatakse teistele ainetele tüüpilisi lausekonstruktsioone ja aktiveeritakse vastavat sõnavara.

Ärakiirjaoskusi rakendatakse kirjalike ülesannete täitmisel kõikides õppeainetes. Ärakiirja harjutamise eesmärk on lausete või mitmest sõnast koosnevate lauseosade kaupa kirjutamine. Jätkub õige kirjaoskuste automatiseerimine, kasutatakse variatiivset harjutusmaterjali. Õpilasi suunatakse märkama

õigekirja seisukohalt keerulisi häälikkoostisi sõnades enne kirjutamist, sooritama valikulist enesekontrolli, kasutama metakeelisi operatsioone ortograafiareeglite rakendamiseks. Harjutatakse võõrsõnade hääldamist ja õigekirja.

Suhtlemisoskuste kujundamisel toetatakse kirjaliku dialoogi repliikide suunatud analüüsile: mida ja milleks öeldakse, kuidas eesmärk realiseeritakse (strateegia), kuidas repliiki hargnenult sõnastaks kõneleja ja kuulaja. Tähelepanu pööratakse otseselt sõnastamata teabe tuletamisele. Kirjaliku dialoogi analüüsimise oskustele toetudes harjutatakse sobivate repliikide valimist olenevalt kirjeldatud situatsioonist.

Õppetöö rõhuasetused 8.-9. klassis

8.–9. klassis on peamine eesmärk soodustada õpilastel oma tegevuse reguleerimise kujunemist (peaaju frontaalsagarate funktsioonid), et omandatud oskusi ja elementaarseid keeleteadmisi võimetele vastavalt ja võimalikult iseseisvalt rakendada. Vajalik on aju kõnepiirkondade analüütilise tegevuse pidev stimuleerimine variatiivsete ülesannetega.

Õpilasi ergutatakse võimalikult iseseisvalt oma tegevust planeerima, toimingute eesmärke teadvustama, töövõtteid valima, tulemusi kontrollima ja hindama. Tulemused sõltuvad eesti keele kui õppeaine lõimimisest teiste ainetega (keelematerjal, ühised nõuded, osaliselt samalaadsed ülesanded).

Ilukirjanduslike tekstide käsitlemisel ja suhtlemisõpetuses on rõhuasetus pragmaatilise tähenduse mõistmisel, mis omakorda toetub keeleüksuste semantilise tähenduse arengule. Tekste analüüsides arutletakse tegelaste käitumise üle: motiivid, kavatsused, tegevusakte soodustavad või takistavad tingimused, moraalsed valikud, tulemuse mõju tegevusakti sooritajale ja teistele, tegelasrühmade ühised tunnused, tunded ja hoiakud. Meedia põhjal arutletakse ühiskonnas toimuvate protsesside üle, püütakse eristada fakte ja arvamusi.

Teabetekstide käsitlemisel harjutatakse erilaadse teabe hankimist, märkmete tegemist, konspekterimist, sõnaraamatute kasutamist. Kujundatakse tarbekirjade mõistmise, koostamise ja blankettide nõuetekohase täitmise oskust.

Tekstiga tutvumisel ja tekstide analüüsides muutub valdavaks sihipärane endamisi lugemine: valiklugemine ülesandega (teabe otsimine), uue teabe iseseisev märkamine, valmistumine jutustamiseks ümberjutustuse liigist lähtudes. Analüüsi tulemusena sõnastatakse teksti sisu lühikokkuvõtte ja alltekst, mida vajaduse korral parafraseerib pedagoog. Tekstianalüüsi eesmärk on õppida iseseisvalt kasutama teksti mõistmisstrateegiaid. Oluliseks valdkonnaks on seejuures jätkuvalt kirjalik dialoog, mille analüüsile toetub argidialoogi elementaarne teadvustamine ja reguleerimine.

Harjutatakse ümberjutustuse eri liikide koostamist, varieerides üldistamise ja konkretiseerimise osakaalu. Suunatakse originaalteksti ja märkmete kasutamist vahendatud tekstiloomel ajal.

Lauseõpetuses on rõhuasetus lausetähenduse mõistmisel ning muuteharjutustel. Praktilises lauseõpetuses toetatakse oskusele moodustada sõnavorme ja sõnu, mõista nende tähendust ning sõnade seost (tegusõna- ja nimisõnafraase).

Sõnavara laiendamisel ja sõnatähenduse seletamisel suunatakse õpilaste tähelepanu objektide rühma tunnustele, funktsioonidele, omadustele, tunnuse tunnustele, objekti osadele. Suunamist vajab sõnavormide ja tuletiste eristamine, abstraktse tähendusega sõnade ning metafoorsete väljendite mõistmine. Eesmärk on saavutada võimalikult õige kiri ja rakendada kirjutamist ühe operatsioonina teiste ülesannete täitmisel.

4. Õppesisu

Teema ja tunnimah	Õppesisu/ õpetegevused	Õpitulemused	Märkused
1.KLASS	<p>Häälikud, silpid, sõnad. Täishäälikud, kaashäälikud. Silbitamine. Sõna häälikkoosseisu analüüs (1–2-silbilistes sõnades, õpetaja abiga). • Sõnade skeemid. Aabits. Suured ja väikesed trükitähed. Väikesed kirjatähed. Aabitsa sõnajärg (Sõnade alfabeetiline järjestus). Häälikud ja tähed. Sõnade tähtedega analüüs. Veerimine: 1–3-silbilised sõnad ja vähe laiendatud lihtlauseid. • Analüüsitud sõnade ära kirja tegemine (õpetaja abiga). Analüüsitud tähtede, silpide, sõnade kirjutamine (õpetaja juhatusel). Poolitamine (õpetaja juhatusel). Aktiivse sõnavara suurenemine ja kasutamine. Dialoogid: küsimused ja vastused (õpetaja juhatusel). 3–4-sõnalisi lihtlauseid mõistamine, koostamine ja kasutamine. Viisakusväljendid.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loendab õigesti ja teeb loendamise abil kindlaks kuni kümne eseme arvu; • eristab häälikuid kuulmise ja hääldamise järgi; • analüüsib sõna häälikkoosseisu; • laob kuulnud silpe ja sõnu liikuvast aabitsast; • häälib sõnu; • koostab analüüsitud sõnade skeeme; • määrab silpide ja häälikute järjestuse sõnas; • loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu ja vähe laiendatud lihtlauseid; • mõistab loetu tähendust varasemale kogemusele toetudes; • vastab dialoogi repliigile; • väljendab suuliselt oma soove; • alustab dialoogi tarvete rahuldamiseks; • tunneb suuri ja väikseid trükitähti; • kirjutab väikseid kirjatähti; • laob analüüsitud sõnu tähtedega; • teeb analüüsitud sõnade ära kirja; • mõistab, koostab ja kasutab lihtsaid 3–4-sõnalisi lauseid; • kasutab elementaarseid viisakusväljendeid. 	
2.KLASS	<p>Häälikud, tähed, silpid, sõnad. Täishäälikud, kaashäälikud. Silbitamine. Aabits. Aabitsa sõnajärg. Rõhulised ja rõhutud täishäälikud ja silbid. Kaashäälikute <i>жс, ш, ч, щ</i> õigekiri. Pehmendusmärgi <i>ь</i> õigekiri. Suured tähed nimedes. • Sõna häälikkoosseisu analüüs (1–2-</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib sõnade häälikulist koostist; • määrab häälikujärje 1–2-silbilistes sõnades; • teeb lühikeste analüüsitud lausete ära kirja; • kirjutab õpetaja etteütlemise järgi 1–2 silbist koosnevaid sõnu häälikkoostist 	

	<p>silbilistes sõnades, õpetaja abiga). Analüüsitud sõnade kirjutamine. Poolitamine. Lühikeste lausete ära kirjutamine ja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Lause algustäht. Kirjavahemärgid lause lõpus. Harjutav etteütlus (1–2 silbist koosnevaid sõnu). Lühikeste tekstide lugemine (õpitud teksti silpe ja lühikeste sõnade kaupa). Sõnaühendid ja laused. 2-5-sõnalisi lihtlausete mõistamine, koostamine, laiendamine ja kasutamine. Lühikeste lausete laiendamine ja täiendamine (õpetaja abiga). Dialogide koostamine (õpilase kogemusele vastavas situatsioonis). Vestlemine õpilase tegevust (3-4 lauset). Tuttavate esemete kirjeldamine (2-3 tajutava tunnuse alusel). Pildiseeria teksti sisu järgi järjestamine. Lühitekstide taastamine abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused). Aktiivse sõnavara suurenemine ja kasutamine.</p>	<p>moonutamata;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab, koostab ja kasutab kuni 5-sõnalisi laiendatud lihtlauseid; • alustab ja jätkab dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis; • kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest 3–4 lausega; • kirjeldab tuttavaid esemeid 2–3 tajutava tunnuse alusel; • kuuleb ja eristab rõhulist häälikut (silpi) sõnas; • loeb õpitud teksti lühikeste sõnade kaupa; • järjestab pildiseeria teksti sisu järgi; • taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused). 	
<p>3.KLASS</p>	<p>Häälikud, tähed, silpid, sõnad. Täishäälikud, kaashäälikud. Silbitamine. Aabits. Aabitsa sõnajärg. Rõhulised ja rõhutud täishäälikud ja silbid. Kaashäälikute <i>жс, ш, ч, щ</i> õigekiri. Pehmendusmärgi <i>ь</i> õigekiri. Heliliste ja helitute kaashäälikute õigekiri. Sõna häälikkoosseisu analüüs (1–3-silbilistes sõnades). Sõnavormid. Sõnavormi muutmine (õigekirja kontrollimise eesmärgil). Nimi-, omadus- ja tegusõnade vorme eristamine. Lausete laiendamine ja täiendamine (õpetaja abiga). Sõnade kirjutamine ja õigekirja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Poolitamine. Suured tähed nimedes. Lause algustäht. Kirjavahemärgid lause lõpus. Lühikeste tekstide ära kirjutamine ja kontrollimine (sõnahaaval). Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja juhatusel). Etteütlus: 1-3-silbiliste sõnade ja neist</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab laiendatud lihtlauses nimi-, omadus- ja tegusõnade õpitud vorme; • viib õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse; • osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus); • võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel; • määrab veaohtrikud häälikud ja tähed (täishäälikuühendid, rõhuta täishäälikud); • muudab sõnavormi õigekirja kontrollimise eesmärgil; • kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; • kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu 	

	<p>koostatud lausete kirjutamine (pärast ühisanalüüsi). Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja juhatusel). Lühikeste tekstide lugemine (õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa). Küsimusi esitamine (õpetaja juhatusel). Tekstist vastusi leidmine (sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele). Teksti ümberjutustamine (abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga). Sõnaühendid ja laused. 2-5-sõnalisi lihtlausete mõistamine, koostamine, laiendamine ja kasutamine. Dialoogide koostamine (küsimus-vastus, teade-küsimus). Teabe leidmine. Sõnastikud. Tuttavate objektide võrdlemine ja kirjeldamine (tajutavate tunnuste alusel, 2 objekti). Sünonüümide ja antonüümide kasutamine (õpetaja abiga). Vestlemine sündmustest.</p>	<p>originaalteksti täiendavalt vaatamata;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollib ära kirja õigsust; • loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa; • leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (sh annab hinnangu tegevusaktile); • annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu. 	
<p>4.KLASS</p>	<p>Täishäälikute ja kaashäälikute õigekiri: Rõhulised ja rõhutud täishäälikud ja silbid. Kaashäälikute <i>ж, ш, ч, щ</i> õigekiri. Pehmendumärgi <i>ь</i> õigekiri. Heliliste ja helitute kaashäälikute õigekiri. Sõna häälikkoosseisu analüüs. Sõnavormi muutmine (õigekirja kontrollimise eesmärgil). Kommenteerimine, kirjutamine ja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Suured tähed nimes. Sõnaühendid ja laused. 2-6-sõnalisi lihtlausete mõistamine, koostamine, laiendamine ja kasutamine. Lause algustäht. Kirjavahemärgid lause lõpus. Nimi-, omadus-, ase- ja tegusõnade vorme eristamine. Lausete laiendamine ja täiendamine (õpetaja juhatusel). Käänevormide mõistmine, moodustamine ja kasutamine. Pöördevormide mõistmine, moodustamine ja kasutamine. Etteütlus: 1-3-silbiliste sõnadest koostatud lausete kirjutamine. Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja juhatusel).</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab ja koostab kuni 6-sõnalisi lauseid, kasutab laiendatud lihtlauseid; • osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis; • kasutab sõnaühendites ja lausetes sõna käänevorme õpitud funktsioonides; • võrdleb ja kirjeldab tuttavaid esemeid rühmas (kuni 3 objekti); • kirjeldab ühistegevust; • määrab sõnadevahelised seosed süntaksiküsimuste alusel; • kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; • sooritab ära kirja sõnahaaval; • loeb õpitud teksti sõnaühendite ja fraaside kaupa, tundmatut teksti sõnahaaval; • kasutab suunamisel õigekirja kontrollimise 	

	<p>Tekstide lugemine (õpitud teksti sõnaühendite ja fraaside kaupa; tundmatu teksti sõnahaaval). Tuttavate objektide võrdlemine ja kirjeldamine (tajutavate tunnuste alusel, kuni 3 objekti). Tekstide ärakirjutamine ja kontrollimine (sõnahaaval). Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja abiga). Küsimusi esitamine (õpetaja juhatusel). Tekstist vastusi leidmine (sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele). Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele). Teksti peamõtet leidmine (õpetaja juhatusel). Teksti ümberjutustamine (abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga, tekstilähedaselt või valikuliselt). Teabe leidmine. Sõnastikud. Dialoogid (küsimus-vastus ja teade-küsimus ühistegevuse ajal). Sünonüümide ja antonüümide kasutamine (õpetaja abiga). Vestlemine tegevusaktidest, sündmustest.</p>	<p>võtteid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstist küsimuste ja/või juhendite alusel sõnu, lauseid, lõike (sh peamõttele viitavaid lauseid); • tuletab tekstis sõnastamata teabe oma kogemustele/teadmistele toetudes ja õpetaja juhendamisel; • vastab küsimustele teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele); • annab ühisvestlustes hinnanguid tegevusaktidele; • annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu. 	
<p>5.KLASS</p>	<p>Täishäälikute ja kaashäälikute õigekiri. Sõnavormi muutmine (õigekirja kontrollimise eesmärgil). Pehmendusmärgi h õigekiri. Sõna häälikkoosseisu analüüs (1–3-silbilistes sõnades). Kommenteerimine, kirjutamine ja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Sõnaühendid ja laused. 2-6-sõnalisi lihtlausete mõistamine, koostamine, laiendamine ja kasutamine. Lause algustäht. Kirjavahemärgid lause lõpus. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine: nimisõna, omadussõna, tegusõna, asesõna. Lausete laiendamine ja täiendamine (õpetaja juhatusel). Käänevormide ja pöördevormide rakendamine. Liitlausete ja koondlausete mõistamine ja moodustamine. Tekstide ärakirjutamine ja kontrollimine (peamiselt sõnapaaride kaupa). Oma vigade leidmine ja parandamine (vajaduse</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt, oskab neid suunatult moodustada; • rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; • kasutab eri tüüpi dialoogirepliike koostegevuses; • teeb kokkuvõtteid ühistegevusest; • sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid; • kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; • kasutab pehmendusmärki kaashäälikute 	

	<p>korral õpetaja abiga). Etteütlus, valiketteütlus. Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja juhatusel). Tekstide lugemine (õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt). Valiklugemine. Küsimusi esitamine (vajaduse korral õpetaja abiga). Tekstist vastusi leidmine (sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele). Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele). Teksti peamõtet leidmine (õpetaja juhatusel). Teksti ja teksti lõikude pealkirjastamine. Ümberjutustamine (tekstilähedaselt või valikuliselt). Dialogid (eri tüüpi dialogirepliikid koostegevuses, kokkuvõtted ühistgevusest). Vestlemine tegevusaktidest, sündmustest. Oma arvamuste põhjendamine. Sünonüümide ja antonüümide kasutamine (õpetaja abiga).</p>	<p>puhul;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi õigesti; • sooritab ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa; • kasutab kirjutamisel enesekontrollivõtteid; kontrollib rõhuta täishäälikute, heliliste ja helitute kaashäälikute õigekirja sõnavormi muutmise (võrdleva hääldamise) abil; • kasutab sõnavormide analüüsimisel ja moodustamisel algoritmi; • täidab valiklugemise ülesandeid, lugedes õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; • leiab tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, osaleb lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; • annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevusaktidele ning põhjendab seda; • annab tekstilähedaselt edasi tekstilõikude sisu, pealkirjastab lõike ja osaleb sõnastuse täpsustamisel. 	
<p>6.KLASS</p>	<p>Täishäälikute ja kaashäälikute õigekiri. Sõnavormi muutmine (õigekirja kontrollimise eesmärgil). Pehmendusmärgi h õigekiri. Sõna häälikkoosseisu analüüs (1–3-silbilistes sõnades). Kommenteerimine, kirjutamine ja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine. Sõnavormi muutmine ja moodustamine. Sõnavormi koostise ja tähenduse analüüs. Sõnaliited. Sõnade õpitud liidetega tuletamine. Liitsõnade ja tuletiste tähendus ja moodustamine. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna. Lausete laiendamine</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; • mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust; • eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid; • küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides; • suunab enda ning teiste tegevust käitumisnorme arvestavalt; • jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid; 	

	<p>ja täiendamine (õpetaja juhatusel). Käänevormide ja pöördvormide rakendamine. Liht- ja koondlausete mõistamine ja kasutamine. Kaheosaliste liitlausete mõistamine. Tekstide ära kirjutamine ja kontrollimine (lauseosade või lühikeste lausete kaupa). Oma vigade leidmine ja parandamine (vajaduse korral õpetaja abiga). Etteütlus, valiketteütlus. Oma vigade leidmine ja parandamine (õpetaja juhatusel). Tekstide lugemine (õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava intonatsiooniga, jõukohase tundmatu teksti peamiselt süntagmade kaupa). Tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise hindamine. Teksti peamõtet leidmine (õpetaja juhatusel). Teksti ja teksti lõikude pealkirjastamine. Ümberjutustamine (tekstilähedaselt või valikul. Situatsioonide ja objektide plaani alusel kirjeldamine. Õpitegevuse planeerimine. Abi otsimine, abipalved. Dialogid (eri tüüpi dialogirepliikid koostegevuses, kokkuvõtted ühistegevusest). Inimeste iseloomustamine. Vestlemine tegevusaktidest, sündmustest. Oma arvamuste põhjendamise. Teabe leidmine. Teatmikud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osaleb õpitegevuse planeerimisel; • kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid; • küsib abi; • valib ja kasutab abivahendeid; • kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga); • moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses; • mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; • kirjutab sõnu õigesti; • kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid; • teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust; • analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; • moodustab sõnavorme; • esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi; • loeb õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava intonatsiooniga; • täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid; • loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa; • taastab tekstilõikude sisu (valikjutustamine); • valib ja kasutab jutustamiseks abivahendeid; • kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel; • annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele. 	
7.KLASS	Õpitud ortograafiareeglite kasutamine (õpetaja suunamisel). Täishäälikute ja kaashäälikute	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • mõistab ja kasutab õpitud liht- ja 	

õigekiri. Sõnavormi muutmine (õigekirja kontrollimise eesmärgil). Pehmendusmärgi õigekiri. Kommenteerimine, kirjutamine ja kontrollimine (õpetaja juhatusel). Sõnavormi muutmine ja moodustamine. Käänevormide ja pöördevormide kasutamine. Sõnaliited. Sõnade õpitud liidetega tuletamine. Sõnavormi koostise ja tähenduse analüüs. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine. Liitsõnade ja tuletiste tähendus ja moodustamine. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna. Käänevormide ja pöördevormide kasutamine. Rakendamine kõnes. Lihtlausete, koondlausete ja kaheosaliste liitlausete mõistamine ja kasutamine. Tekstide ära kirjutamine ja kontrollimine (lauseosade või lühikeste lausete kaupa). Oma vigade leidmine ja parandamine (vajaduse korral õpetaja abiga). Konspekterimise harjutamine: valiketteütlus, märkmete tegemine (õpetaja juhatusel). Tekstide lugemine (õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega, jõukohase võõrase teksti kõne tempos). Küsimusi esitamine. Tekstist vastusi leidmine (sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele). Tekstis kirjeldatud tegelaste iseloomustamine (plaani järgi). Tekstis kirjeldatud tegelaste rühmitamine (teadaolevate tunnuste alusel). Tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise hindamine. Oma arvamuste põhjendamine (viidetega tekstile või oma kogemusele). Teksti ja teksti lõikude pealkirjastamine. Teksti peamõtet leidmine (vajaduse korral õpetaja abiga). Analüüsitud teksti sisu taastamine (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, vajaduse korral abivahendega). Ümberjutustamine (tekstilähedaselt või valikuliselt, vajaduse korral

koondlausemalle;

- mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- hangib teavet teistelt inimestelt, õpetaja suunamisel tekstist;
- mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel;
- selgitab oma seisukohti;
- selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- tuletab sõnu õpitud liidetega;
- moodustab liitsõnu;
- kasutab sõnade käände- ja pöördevorme;
- analüüsib sõnavormide koostist;
- tunneb ja rakendab tähekasutusreegleid;
- kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;
- loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos;
- loeb õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega;
- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- rakendab õpetaja juhendamisel temaatilist lugemist;
- iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile või oma kogemusele;
- taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral rakendab teksti analüüsimisel kasutatud abivahendeid;
- koostab pärast ühist ettevalmistust

	<p>abivahenditega). Lühikese kirjaliku ümberjutustuse kostamine (pärast ühist ettevalmistust abivahenditele toetudes). Teabe leidmine. Teabeallikad (teised inimesed, tekstid, teatmikud jne). Teabetekstide lugemine. Dialoogid (oma seisukoha selgitamine ja põhjendamine). Vestlemine tegevusaktidest, sündmustest. Oma arvamuste põhjendamine.</p>	<p>abivahenditele toetudes (kava, tugisõnad, sõnaühendid) lühikese kirjaliku ümberjutustuse.</p>	
<p>8.KLASS</p>	<p>Õpitud ortograafiareeglite kasutamine. Rõhulised ja rõhutud täishäälikud ja silbid. Helilised ja helitud kaashäälikud. Pehmendusmärk <i>h</i>. Sõnavormi muutmine ja moodustamine. Sõnaliited. Sõnade õpitud liidetega tuletamine. Liitsõnade ja tuletiste mõistamine ja kasutamine. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna. Käänevormide ja pöördevormide kasutamine. Rakendamine kõnes. Lihtlausete, koondlausete ja kaheosaliste liitlausete mõistamine ja kasutamine (suulises ja kirjalikus tekstis). Tekstide ära kirjutamine ja kontrollimine (lauseosade või lühikeste lausete kaupa). Oma vigade leidmine ja parandamine. Tekstide lugemine (õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega, jõukohase võõrase teksti kõne tempos). Küsimuste teksti kohta esitamine (mõistmisstrateegiatest lähtuvalt). Teksti ja teksti lõikude pealkirjastamine. Teksti peamõtet leidmine. Tuttava teksti erineval viisil taastamine (tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; abivahendite kasutamine pärast analüüsi). Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse kostamine (pärast ühist arutelu). Konspekterimise harjutamine: lugemine märkmetega, valiketteütus, märkmete tegemine</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis; • märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust; • reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele; • analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi; • tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi; • tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käänevorme; • kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel; • loeb jõukohast teksti teabe hankimiseks ladusalt ja endamisi; • täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; • esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt; • taastab õpitud teksti (suuliselt) erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; rakendab analüüsi käigus kasutatud abivahendeid; • iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi; 	

	<p>(õpetaja juhatusel). Dialogid (suunavate küsimuste esitamine, vastuste analüüseerimine). Tegevuste ja sündmuste kirjeldamine (kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal/abiga). Vestlemine tegevusaktidest ja käitumist. Oma arvamuste põhjendamine. Tegelasete ja tegelasrühmade iseloomustamine (plaani järgi). Teabe leidmine. Teabekirjanduse lugemine ja kasutamine (juhendamisel). Tarbekirjade koostamine (näidise järgi: kiri, teade, kutse, avaldus jne), blankettide täitmine paberil ja arvutis (õpetaja juhatusel).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab tegevusi ja sündmusi kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga); • koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse; • kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes; • märgistab olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis (suunamisel); • teeb märkmeid tekstide põhjal; • koostab õpitud tarbekirja (näidise järgi). 	
<p>9.KLASS</p>	<p>Õpitud ortograafiareeglite kasutamine. Rõhulised ja rõhutud täishäälikud ja silbid. Helilised ja helitud kaashäälikud. Pehmendusmärk h. Sõnavormi muutmine ja moodustamine. Käänevormide ja pöördevormide kasutamine. Sõnade õpitud liidetega tuletamine. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna. Rakendamine kõnes. Lausete eri tüüpe kasutamine (teabe hankimisel ja sõnastamisel). Lihtlauseid, koondlauseid ja kaheosaliste liitlauseid. Tekstide ära kirjutamine ja kontrollimine (lauseosade või lühikeste lausete kaupa). Oma vigade leidmine ja parandamine. Tekstide lugemine (õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega, jõukohase võõrase teksti kõne tempos). Tuttava teksti erineval viisil taastamine (kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt). Konspektide koostamine kirjaliku teabeteksti järgi (oluliste faktide leidmine; lausete lühendamine, lühendite kasutamine). Teksti taastamine konspekti järgi. Suulise kõne konspekterimine: temaatiline valiketteütlus, märkmete tegemine. Suhtlemine tavaolukorras (perekonnas,</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid teabe hankimisel ja sõnastamisel; • teab adekvaatse suhtlemise põhimõtteid tavaolukorras käitumiseks (perekonnas, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne); • mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust; • selgitab oma seisukohti; • otsib lahendust erimeelsustele; • hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, käitub vastavalt; • loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga, • kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks; • teeb märkmeid; • konspekterib elementaarselt; • taastab tuttavat teksti erineval viisil 	

	<p>eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne). Arvamuste sarnasused ja erinevused. Arvamuste vastandlikkus. Oma seisukohtade selgitamine ja põhjendamine. Konfliktide lahendamine. Vestlemine tegevusaktidest ja käitumist. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine. Oma arvamuste põhjendamine. Teabe leidmine. Teabekirjanduse lugemine ja kasutamine. Tegevuste ja sündmuste kirjeldamine. Tegelasete ja tegelasrühmade iseloomustamine, nende käitumise seletamine ja hindamine. Tarbekirjade koostamine (näidise järgi: kiri, teade, kutse, avaldus jne). Blankettide täitmine paberil ja arvutis.</p>	<p>(kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt);</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt; • iseloomustab tegelasi ja tegelasrühmi, seletab ja hindab nende käitumist; • koostab õpitud tarbekirja liike; • valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, koond- ja liitlaused, sõnamoodustus; • järgib kirjutamisel tähekasutusreegleid ja peamisi ortograafiareegleid; • leiab ja parandab õigekirjavigu. 	
--	---	---	--